



Wybory

**do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej
i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej
13 października 2019 r.**

**Szkolenie
członków obwodowych komisji wyborczych**

**Przykłady oddania głosu
ważnego i nieważnego.**

wrzesień 2019 r.

Opracowanie:

© Krajowe Biuro Wyborcze

DEFINICJA ZNAKU „X”



2

Art. 5 ust. 12 Kodeksu wyborczego

Ilekoć w kodeksie jest mowa o:

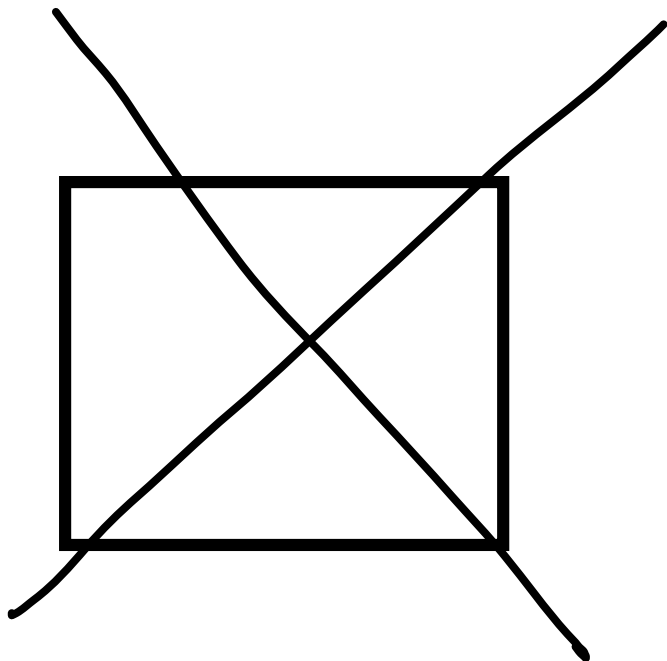
znaku „X”

– rozumie się przez to co najmniej dwie linie, które przecinają się w obrębie kratki.

CZY ODDANY GŁOS JEST WAŻNY?



3



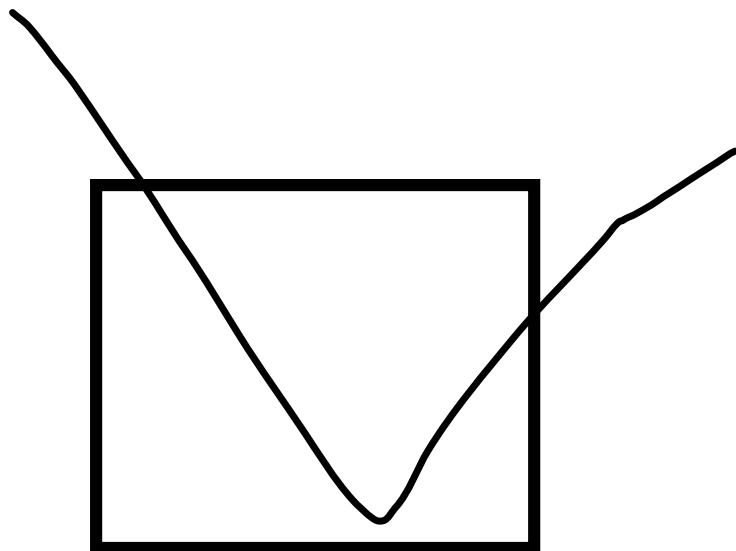
**GŁOS
WAŻNY**

**Dwie linie przecinają się
w obrębie kratki.**

CZY ODDANY GŁOS JEST WAŻNY?



4



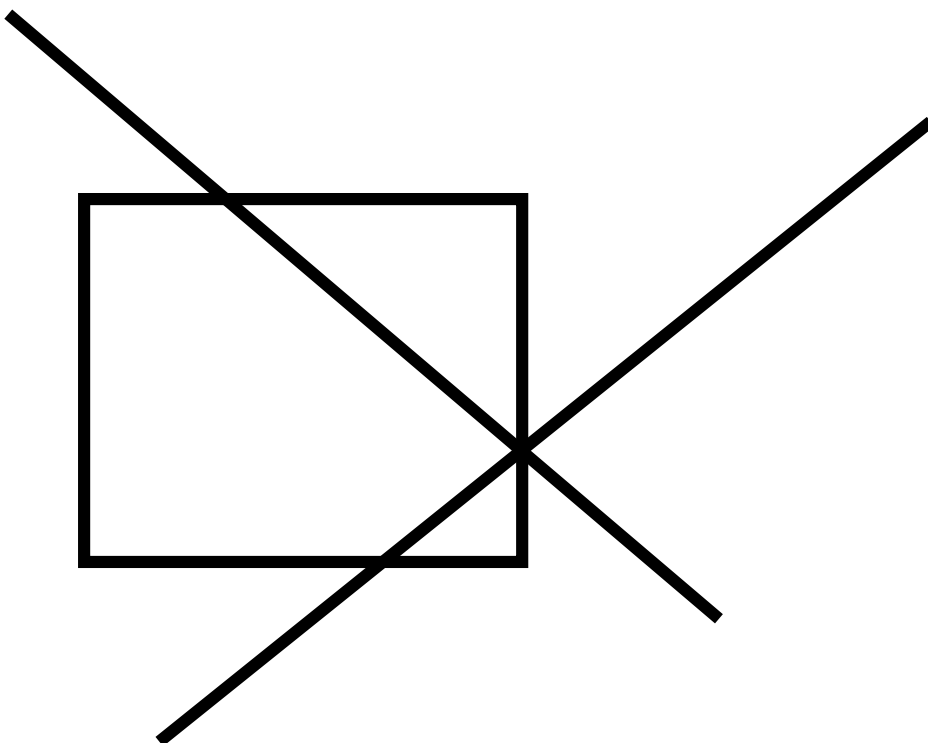
GŁOS NIEWAŻNY

**Dwie linie nie przecinają się
w obrębie kratki.
Dwie linie są ze sobą styczne.**

CZY ODDANY GŁOS JEST WAŻNY?



5



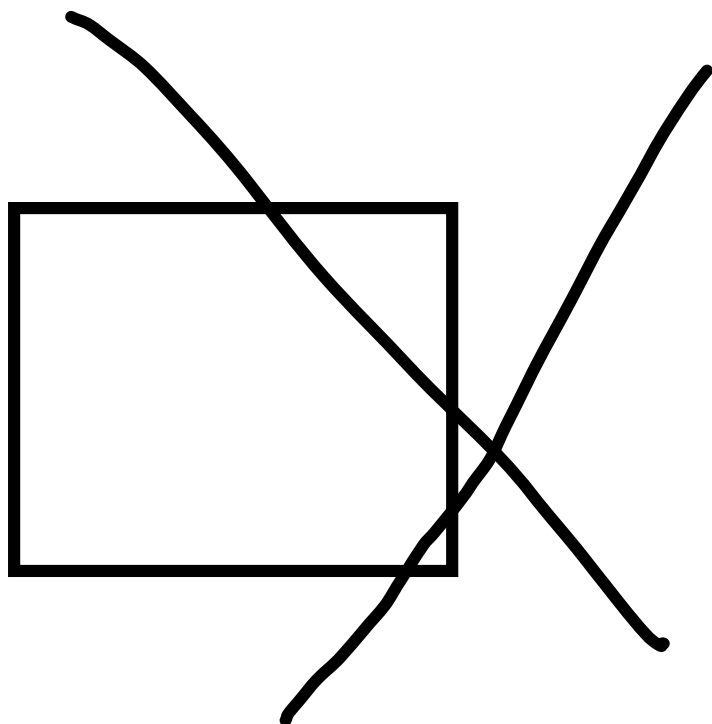
**GŁOS
WAŻNY**

**Dwie linie przecinają się w obrębie kratki.
Obramowanie kratki należy uznać za część
kratki.**

CZY ODDANY GŁOS JEST WAŻNY?



6



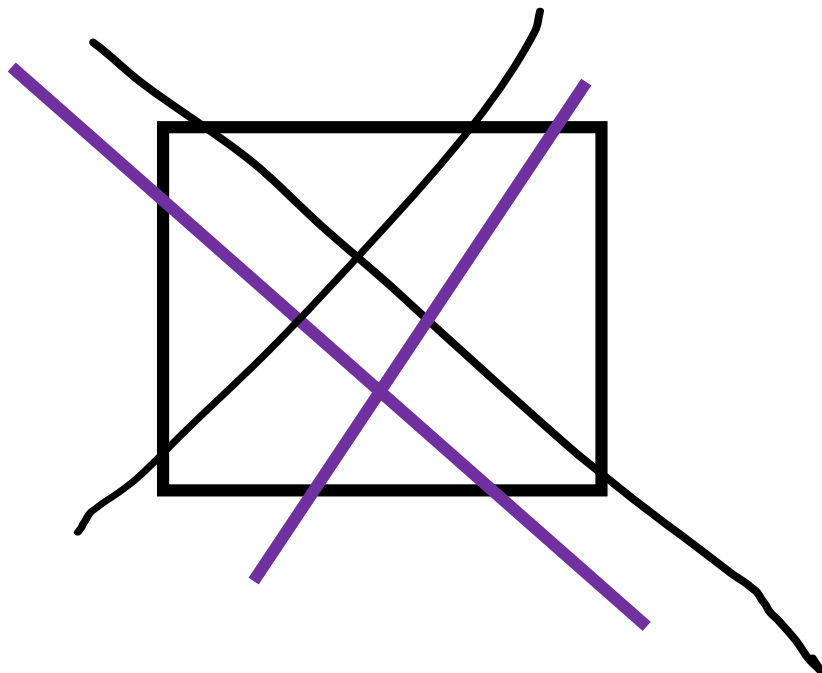
**GŁOS
NIEWAŻNY**

**Punkt przecięcia linii znajduje się
poza kratką.**

CZY ODDANY GŁOS JEST WAŻNY?



7



**GŁOS
WAŻNY**

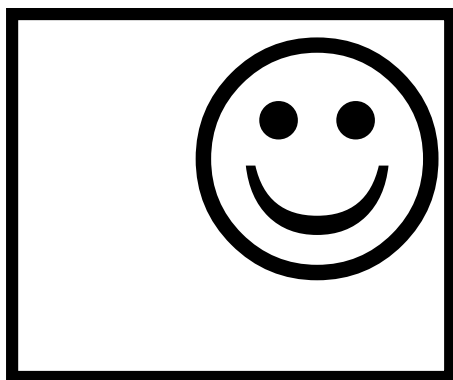
**Co najmniej dwie linie przecinają się
w obrębie kratki.**

**Różne kolory linii mogą oznaczać, że wyborca
korzystał z różnych przyborów do pisania.**

CZY ODDANY GŁOS JEST WAŻNY?



8



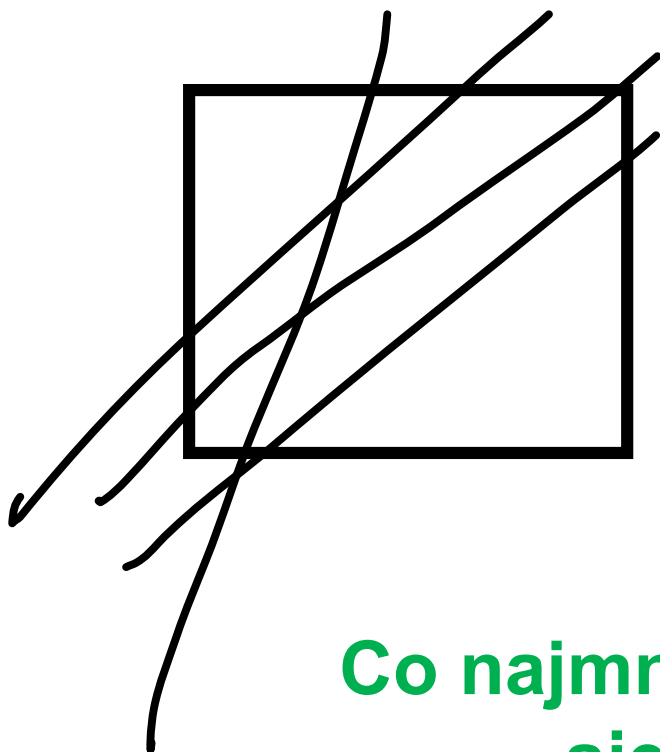
**GŁOS
NIEWAŻNY**

**Brak linii przecinających się
w obrębie kratki.**

CZY ODDANY GŁOS JEST WAŻNY?



9



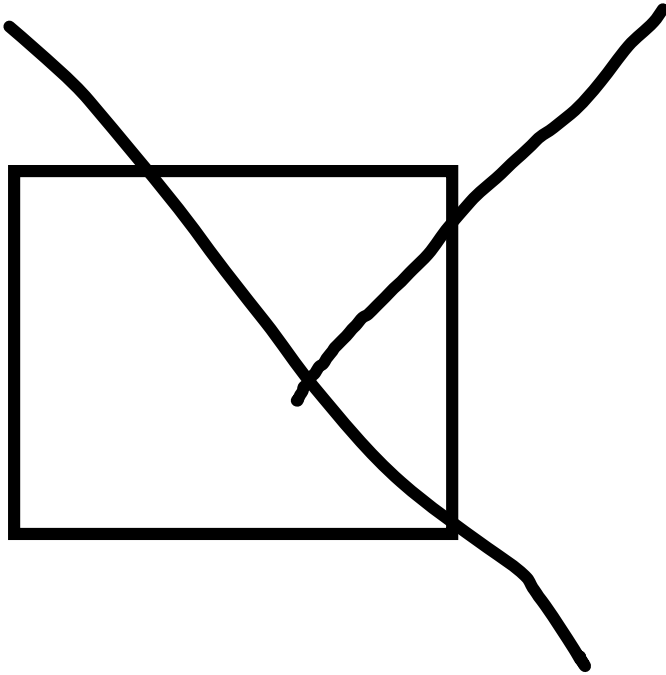
**GŁOS
WAŻNY**

**Co najmniej dwie linie przecinają
się w obrębie kratki.**

CZY ODDANY GŁOS JEST WAŻNY?



10



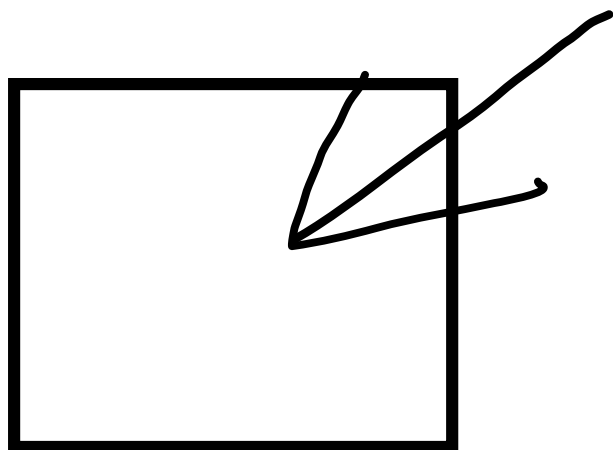
**GŁOS
WAŻNY**

Dwie linie przecinają się w obrębie kratki.

CZY ODDANY GŁOS JEST WAŻNY?



11



**GŁOS
NIEWAŻNY**

**Brak linii przecinających się
w obrębie kratki.
Trzy linie są ze sobą styczne.**

CZY ODDANY GŁOS JEST WAŻNY?



12

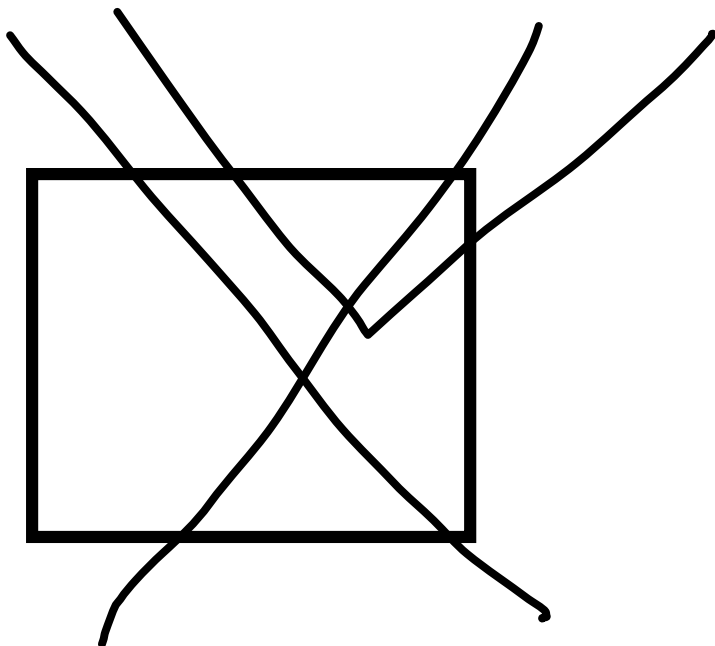
**GŁOS
WAŻNY**

**W obrębie kratki postawiono wiele linii
wzajemnie się przecinających.**

CZY ODDANY GŁOS JEST WAŻNY?



13



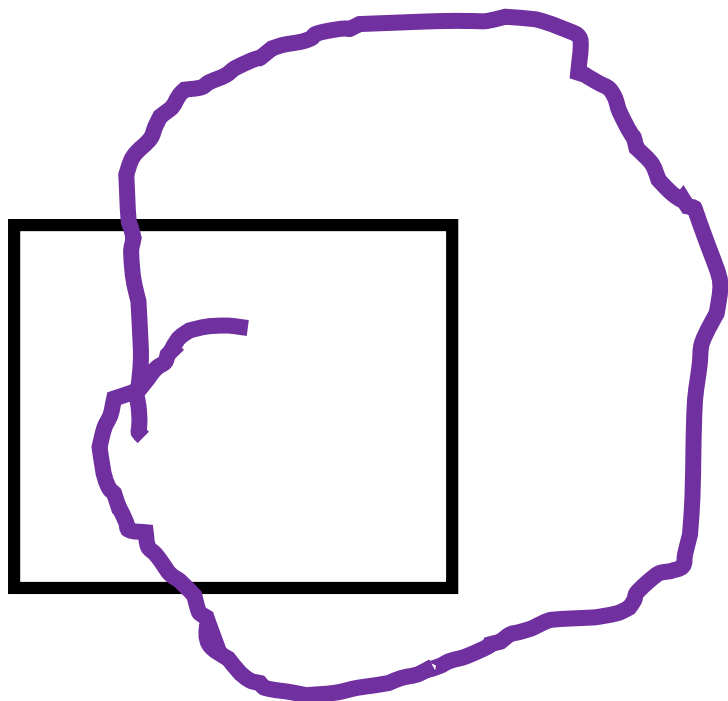
**GŁOS
WAŻNY**

Co najmniej dwie linie przecinają się w obrębie kratki.

CZY ODDANY GŁOS JEST WAŻNY?



14



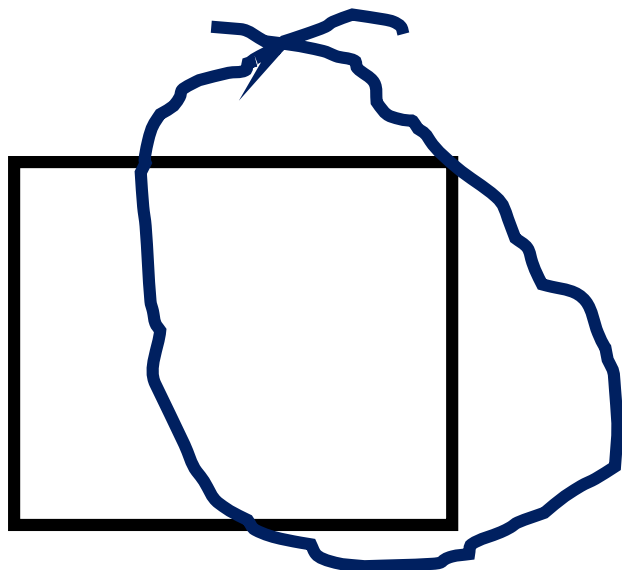
**GŁOS
WAŻNY**

**Dwie linie przecinają się
w obrębie kratki.**

CZY ODDANY GŁOS JEST WAŻNY?



15



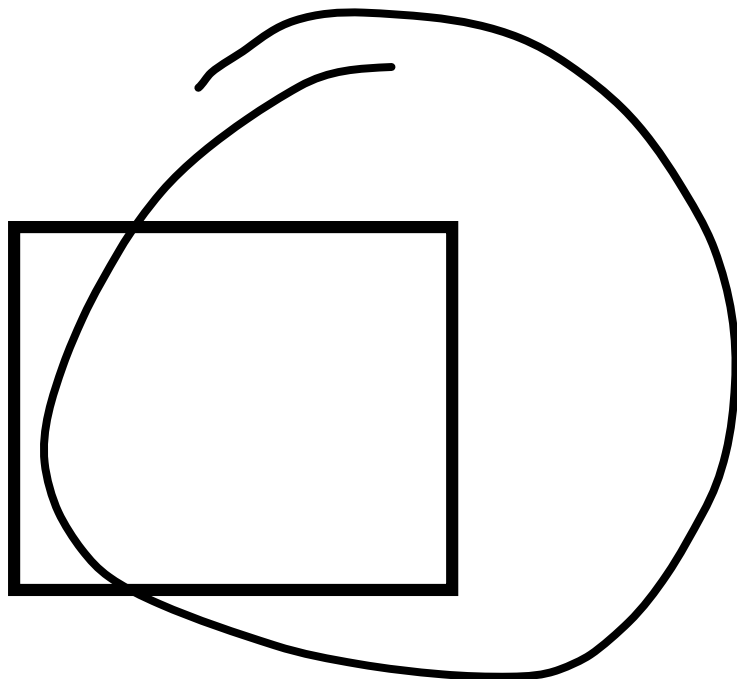
**GŁOS
NIEWAŻNY**

**Dwie linie nie przecinają się
w obrębie kratki.**

CZY ODDANY GŁOS JEST WAŻNY?



16



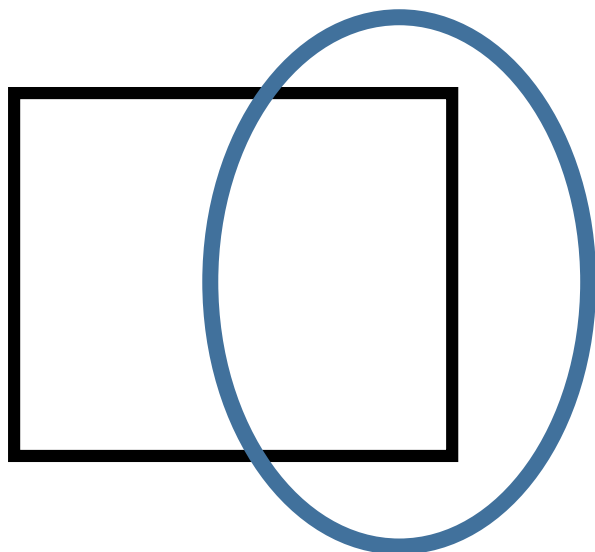
**GŁOS
NIEWAŻNY**

**Brak linii przecinających się
w obrębie kratki.**

CZY ODDANY GŁOS JEST WAŻNY?



17



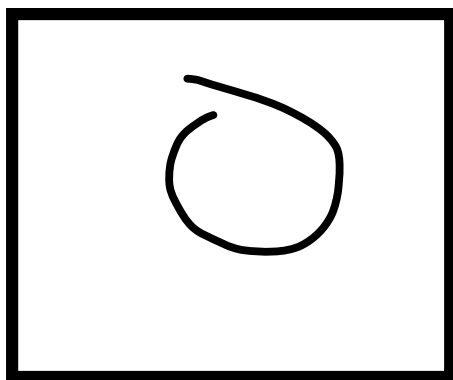
**GŁOS
NIEWAŻNY**

**Brak linii przecinających się
w obrębie kratki.**

CZY ODDANY GŁOS JEST WAŻNY?



18



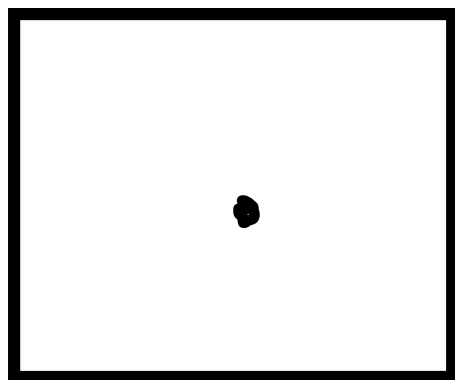
**GŁOS
NIEWAŻNY**

**Brak linii przecinających się
w obrębie kratki.**

CZY ODDANY GŁOS JEST WAŻNY?



19



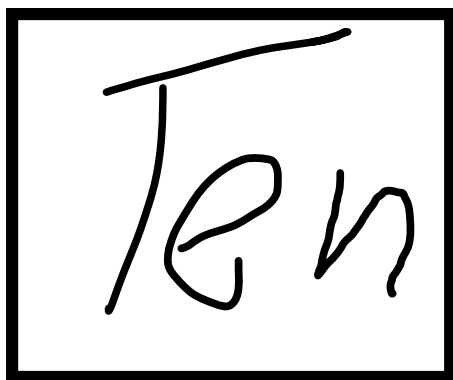
**GŁOS
NIEWAŻNY**

**Brak linii przecinających się
w obrębie kratki.**

CZY ODDANY GŁOS JEST WAŻNY?



20



**GŁOS
NIEWAŻNY**

**Brak linii przecinających się
w obrębie kratki.**

**Karta nie zawiera nazwisk
skreślonych kandydatów**

**Co najmniej dwie linie
przecinają się w obrębie
kratki, głos oddany tylko
na jednego kandydata
lista nr 1, poz. 04.**

KARTA DO GŁOSOWANIA
w wyborach do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej w dniu
LISTY KANDYDATÓW NA POSŁÓW

Określ wyborczy nr 9,00 mm Lista nr 1	Określ wyborczy nr 9,00 mm Lista nr 2	Określ wyborczy nr 23,00 mm Lista nr 3
01	01	01
02	02	02
03	03	03
04	04	04
05	05	05
06	06	06
07	07	07
08	08	08
09	09	09
10	10	10
11	11	11
12	12	12
13	13	13
14	14	14
15	15	15
16	16	16
17	17	17
18	18	18
19	19	19
20	20	20
21	21	21
22	22	22
23	23	23
24	24	24
25	25	25
26	26	26
27	27	27
28	28	28
29	29	29
30	30	30
31	31	31
32	32	32
33	33	33
34	34	34
35	35	35
36	36	36
37	37	37
38	38	38
39	39	39
40	40	40
41	41	41
42	42	42
43	43	43
44	44	44
45	45	45
46	46	46
47	47	47
48	48	48
49	49	49
50	50	50
51	51	51
52	52	52
53	53	53
54	54	54
55	55	55
56	56	56
57	57	57
58	58	58
59	59	59
60	60	60
61	61	61
62	62	62
63	63	63
64	64	64
65	65	65
66	66	66
67	67	67
68	68	68
69	69	69
70	70	70
71	71	71
72	72	72
73	73	73
74	74	74
75	75	75
76	76	76
77	77	77
78	78	78
79	79	79
80	80	80
81	81	81
82	82	82
83	83	83
84	84	84
85	85	85
86	86	86
87	87	87
88	88	88
89	89	89
90	90	90
91	91	91
92	92	92
93	93	93
94	94	94
95	95	95
96	96	96
97	97	97
98	98	98
99	99	99
100	100	100

4

73,50 mm

5

73,50 mm

6

73,50 mm

Informacja

1. Znajdź listę kandydatów, na którą chcesz zagłosować.
2. Postaw znak „X” w kratce przy nazwisku wybranego kandydata **wyłączenie na tej liście**.
3. Jeżeli postawisz znak „X” na więcej niż jednej liście kandydatów, Twój głos będzie nieważny.
4. Znak „X” to co najmniej jedno trzecie przecinające się wewnątrz kratki.



Karta nie zawiera nazwisk
skreślonych kandydatów

GŁOS WAŻNY

- Wyborca postawił znak „X” w obrębie kratki, w postaci co najmniej dwóch przecinających się linii, na jednej liście nr 2 przy nazwisku dwóch kandydatów poz. 02 i poz. 04.
- Głos taki traktuje się jako oddany na tego kandydata spośród tych, przy których postawiono znak „X”, którego nazwisko jest umieszczone wyżej na tej liście (tj. który ma niższy numer).
- Głos oddano na kandydata lista nr 2, poz. 02.

KARTA DO GŁOSOWANIA
w wyborach do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej w dniu ...

LISTY KANDYDATÓW NA POSŁÓW

Określ wyborczy nr ...

Lista nr 1

Lista nr 2

Lista nr 3

Lista nr 4

Lista nr 5

Lista nr 6

Informacja

1. Znajdź listę kandydatów, na którą chcesz zgłosować.

2. Postaw znak „X” w kratce przy nazwisku wybranego kandydata.

3. Jeżeli postawisz znak „X” na więcej niż jednej liście kandydatów, Twój głos będzie nieważny.

4. Znak „X” to co najmniej dwie linie przecinające się wewnątrz kratki.



Karta nie zawiera nazwisk
skreślonych kandydatów

GŁOS WAŻNY

- Znak postawiony przy nazwisku kandydata z listy nr 2, poz. 01 nie spełnia wymogów uznania za znak „X”.
- Głos oddano na kandydata listy nr 3, poz. 10.
- Wyborca postawił znak w obrębie kratki, w postaci co najmniej dwóch przecinających się linii, tylko przy nazwisku jednego kandydata.

Wybory do Sejmu RP



24

Karta nie zawiera nazwisk
skreślonych kandydatów

GŁOS WAŻNY

- Wyborca postawił znak w obrębie kratki, w postaci co najmniej dwóch przecinających się linii, tylko przy nazwisku jednego kandydata.
- Znak postawiony przy nazwisku kandydata z listy nr 3, poz. 09 nie spełnia wymogów uznania za znak „X”.
- Głos oddano na kandydata lista nr 2, poz. 02.

KARTA DO GŁOSOWANIA
w wyborach do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej w dniu ...

Określ wyborczy nr ...

LISTY KANDYDATÓW NA POSŁÓW

Lista nr 1

Lista nr 2

Lista nr 3

Lista nr 4

Lista nr 5

Lista nr 6

Informacja

1. Znajdź listę kandydatów, na którą chcesz zgłosować.
2. Postaw znak „X” w kratce przy nazwisku wybranego kandydata, wyłącznie na tej liście.
3. Jeżeli postawisz znak „X” na więcej niż jednej liście kandydatów, Twój głos będzie nieważny.
4. Znak „X” to co najmniej dwie linie przecinające się wewnątrz kratki.

Wybory do Sejmu RP



25

Karta zawiera nazwisko skreślonego kandydata po wydruku kart do głosowania

GŁOS WAŻNY

- Wyborca postawił znak w obrębie kratki, w postaci co najmniej dwóch przecinających się linii, wyłącznie przy nazwisku skreślonego kandydata z listy nr 4, poz. 02.
- Głos taki traktuje się jako głos oddany na listę bez wskazania pierwszeństwa do uzyskania mandatu.

KARTA DO GŁOSOWANIA
w wyborach do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej w dniu ...
LISTY KANDYDATÓW NA POSŁÓW

Określ wyborczy nr ...
Lista nr 1
Lista nr 2
Lista nr 3
Lista nr 4
Lista nr 5
Lista nr 6

Informacja
1. Znajdź listę kandydatów, na którą chcesz zgłaszać głos.
2. Postaw znak „X” w kratce przy nazwisku wybranego kandydata, wyłącznie na tej liście.
3. Jeżeli postawisz znak „X” na więcej niż jednej liście kandydatów, Twój głos będzie nieważny.
4. Znak „X” to co najmniej dwie linie przecinające się wewnątrz kratki.

Wybory do Sejmu RP



26

Karta zawiera nazwisko skreślonego kandydata po wydruku kart do głosowania

GŁOS WAŻNY

- Wyborca postawił znak w obrębie kratki, w postaci co najmniej dwóch przecinających się linii, przy nazwisku skreślonego kandydata z jednej listy oraz przy nazwisku innego kandydata z tej samej listy.
- Głos taki traktuje się jako oddany na nieskreślonego kandydata, lista nr 4, poz. 08.

KARTA DO GŁOSOWANIA
w wyborach do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej w dniu ...

LISTY KANDYDATÓW NA POSŁÓW

Określ wyborczy nr ...

Lista nr 1

Lista nr 2

Lista nr 3

Lista nr 4

Lista nr 5

Lista nr 6

Kandydat skreślony

Informacja

1. Znajdź listę kandydatów, na którą chcesz zgłosować.
2. Postaw znak „X” w kratce przy nazwisku wybranego kandydata wyłącznie na tej liście.
3. Jeżeli postawisz znak „X” na więcej niż jednej liście kandydatów, Twój głos będzie nieważny.
4. Znak „X” to co najmniej dwie linie przecinające się wewnątrz kratki.

Wybory do Sejmu RP



27

Karta zawiera nazwisko
skreślonego kandydata po
wydruku kart do głosowania

GŁOS WAŻNY

- Wyborca postawił znak w obrębie kratki, w postaci co najmniej dwóch przecinających się linii, przy nazwisku kandydata skreślonego z jednej listy i przy nazwisku kandydata z innej (ale tylko jednej) listy.
- Głos taki traktuje się jako oddany na nieskreślonego kandydata z tej innej listy, lista nr 5, poz. 08.

Wybory do Sejmu RP



28

Karta zawiera unieważnioną listę nr 6 - po wydruku kart

GŁOS WAŻNY

- Wyborca postawił znak „X” w obrębie kratki, przy nazwisku kandydata z unieważnionej listy i przy nazwisku kandydata z innej (ale tylko jednej) listy.
- Głos taki traktuje się jako oddany na kandydata z listy, której rejestracja nie została unieważniona, lista nr 3 poz. 09.

KARTA DO GŁOSOWANIA
w wyborach do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej w dniu ...

Określ wyborczy nr ...

LISTY KANDYDATÓW NA POSŁÓW

Lista nr 1

Lista nr 2

Lista nr 3

Lista nr 4

Lista nr 5

Lista nr 6

Unieważniona lista

Informacja

1. Znajdź listę kandydatów, na którą chcesz zgłosować.
2. Postaw znak „X” w kratce przy nazwisku wybranego kandydata wyłącznie na tej liście.
3. Jeżeli postawisz znak „X” na więcej niż jednej liście kandydatów, Twój głos będzie nieważny.
4. Znak „X” to co najmniej dwie linie przecinające się wewnątrz kratki.

Wybory do Sejmu RP



29

Karta nie zawiera nazwisk
skreślonych kandydatów

GŁOS NIEWAŻNY

- Wyborca postawił znak „X” w obrębie kratki, przy nazwiskach większej liczby kandydatów z różnych list.
- Wyborca postawił znak „X” przy nazwiskach kandydatów:
1/ z listy nr 3, poz. 09;
2/ z listy nr 5, poz. 05;
3/ z listy nr 6, poz. 08.

KARTA DO GŁOSOWANIA
w wyborach do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej w dniu ...

Określ wyborczy nr ...

LISTY KANDYDATÓW NA POSŁÓW

Lista nr 1

Lista nr 2

Lista nr 3

Lista nr 4

Lista nr 5

Lista nr 6

Unieważniona lista

Informacja

1. Znajdź listę kandydatów, na którą chcesz zgłosować.

2. Postaw znak „X” w kratce przy nazwisku wybranego kandydata.

3. Jeżeli postawisz znak „X” na więcej niż jednej liście kandydatów, Twój głos będzie nieważny.

4. Znak „X” to co najmniej dwie linie przecinające się wewnątrz kratki.



GŁOS NIEWAŻNY

- Wyborca nie postawił znaku „X” przy nazwisku żadnego kandydata.
- Wyborca nie dokonał żadnego wyboru.

Wybory do Sejmu RP



31

GŁOS NIEWAŻNY

- Wyborca postawił znak „X” przy nazwisku kandydata poza kratką.
- Znak „X” postawiony przez wyborcę poza przeznaczoną na to kratkę, traktuje się jako dopiski, które nie wpływają na ważność głosu.

Wybory do Sejmu RP



32

GŁOS NIEWAŻNY

- Wyborca nie postawił znaku „X” przy nazwisku żadnego kandydata.
- Znak postawiony przy nazwisku kandydata z listy nr 4, poz. 05 nie spełnia wymogów uznania za znak „X”.

Wybory do Sejmu RP



33

Karta zawiera unieważnioną
listę po wydruku kart

GŁOS NIEWAŻNY

Wyborca postawił znak „X”

wyłącznie przy nazwisku

kandydata z listy, której

rejestrację unieważniono.

KARTA DO GŁOSOWANIA
w wyborach do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej w dniu ...

Określ wyborczy nr ...

Lista nr 1

Lista nr 2

Lista nr 3

Lista nr 4

Lista nr 5

Lista nr 6

Unieważniona lista

Informacja

1. Znajdź listę kandydatów, na którą chcesz zgłosować.
2. Postaw znak „X” w kratce przy nazwisku wybranego kandydata.
Wylączenie na tej liście.
3. Jeżeli postawisz znak „X” na więcej niż jednej liście kandydatów,
Twoje głos będzie nieważny.
4. Znak „X” to co najmniej dwie linie przecinające się wewnątrz kratki.

**Karta nie zawiera nazwisk
skreślonych kandydatów**

**Co najmniej dwie linie
przecinają się w obrębie
kratki, głos oddany tylko
na jednego kandydata
poz. 04.**

 Krajowe
Biuro
Wyborcze

Wybory do Senatu RP



35

Karta zawiera nazwisko
skreślonego kandydata

GŁOS WAŻNY

Co najmniej dwie linie
przecinają się w obrębie
kratki, głos oddany na
nieskreślonego
kandydata poz. 04.

KARTA DO GŁOSOWANIA
w wyborach do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej w dniu r.
KANDYDACI NA SENATORA

Okręg wyborczy nr w wyborach do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej w dniu r.

6,00 mm 36,70 mm 41,20 mm

01 ☐ (nazwisko i imię - imiona) zgłoszony/a przez (nazwa lub skrót nazwy komitetu wyborczego) 9,00 mm

02 ☐ (nazwisko i imię - imiona) zgłoszony/a przez (nazwa lub skrót nazwy komitetu wyborczego) 9,00 mm

03 ☒ **Kandydat skreślony** (nazwisko i imię - imiona) zgłoszony/a przez (nazwa lub skrót nazwy komitetu wyborczego) 9,00 mm

04 ☒ (nazwisko i imię - imiona) zgłoszony/a przez (nazwa lub skrót nazwy komitetu wyborczego)

05 ☐ (nazwisko i imię - imiona) zgłoszony/a przez (nazwa lub skrót nazwy komitetu wyborczego)

06 ☐ (nazwisko i imię - imiona) zgłoszony/a przez (nazwa lub skrót nazwy komitetu wyborczego)

07 ☐ (nazwisko i imię - imiona) zgłoszony/a przez (nazwa lub skrót nazwy komitetu wyborczego)

08 ☐ (nazwisko i imię - imiona) zgłoszony/a przez (nazwa lub skrót nazwy komitetu wyborczego)

09 ☐ (nazwisko i imię - imiona) zgłoszony/a przez (nazwa lub skrót nazwy komitetu wyborczego)

10 ☐ (nazwisko i imię - imiona) zgłoszony/a przez (nazwa lub skrót nazwy komitetu wyborczego)

28,00 mm

Informacja

1. Znajdź kandydata, na którego chcesz zgłasować.
2. Postaw znak „X” w kratce **wyłącznie** przy nazwisku tego kandydata.
3. Jeżeli postawisz znak „X” przy nazwisku więcej niż jednego kandydata, Twój głos będzie nieważny.
4. Znak „X” to co najmniej dwie linie przecinające się wewnątrz kratki.

**Karta nie zawiera nazwisk
skreślonych kandydatów**

KARTA DO GŁOSOWANIA

w wyborach do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej w dniu r.

KANDYDACI NA SENATORA

Okręg wyborczy nr w wyborach do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej w dniu r.

41,20 mm

(symbol komitetu wyborczego)

01		(nazwisko i imię - imiona) zgłoszonym przez (nazwa lub skrót nazwy komitetu wyborczego)	
02		(nazwisko i imię - imiona) zgłoszonym przez (nazwa lub skrót nazwy komitetu wyborczego)	
03	X	(nazwisko i imię - imiona) zgłoszonym przez (nazwa lub skrót nazwy komitetu wyborczego)	
04	X	(nazwisko i imię - imiona) zgłoszonym przez (nazwa lub skrót nazwy komitetu wyborczego)	
05		(nazwisko i imię - imiona) zgłoszonym przez (nazwa lub skrót nazwy komitetu wyborczego)	
06		(nazwisko i imię - imiona) zgłoszonym przez (nazwa lub skrót nazwy komitetu wyborczego)	
07		(nazwisko i imię - imiona) zgłoszonym przez (nazwa lub skrót nazwy komitetu wyborczego)	
08		(nazwisko i imię - imiona) zgłoszonym przez (nazwa lub skrót nazwy komitetu wyborczego)	
09		(nazwisko i imię - imiona) zgłoszonym przez (nazwa lub skrót nazwy komitetu wyborczego)	
10		(nazwisko i imię - imiona) zgłoszonym przez (nazwa lub skrót nazwy komitetu wyborczego)	

28,00 mm

9,00 mm

9,00 mm

Informacja

1. Znajdź kandydata, na którego chcesz zgłosować.
2. Postaw znak „X” w kratce **wyłącznie** przy nazwisku tego kandydata.
3. Jeżeli postawisz znak „X” przy nazwisku więcej niż jednego kandydata, Twój głos będzie nieważny.
4. Znak „X” to co najmniej dwie linie przecinające się wewnątrz kratki.

pieczęć okręgowej komisji wyborczej

- Wyborca postawił znak w obrębie kratki, w postaci co najmniej dwóch przecinających się linii, przy nazwiskach większej liczby kandydatów.
- Wyborca postawił znak „X” przy nazwiskach kandydatów:
 - 1/ poz. 03;
 - 2/ poz. 04;

Wybory do Senatu RP



37

Karta zawiera nazwisko
skreślonego kandydata

GŁOS NIEWAŻNY

- Wyborca postawił znak w obrębie kratki, w postaci co najmniej dwóch przecinających się linii, tylko przy nazwisku skreślonego kandydata.
- Wyborca nie dokonał wyboru.

Okręg wyborczy nr w wyborach do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej w dniu r.

KARTA DO GŁOSOWANIA
KANDYDACI NA SENATORA

6,00 mm 36,70 mm 41,20 mm

01 ☐ (nazwisko i imię - imiona) (symbol komitetu wyborczego) 9,00 mm

zgłoszonym przez (nazwa lub skrót nazwy komitetu wyborczego)

02 ☐ (nazwisko i imię - imiona) 9,00 mm

zgłoszonym przez (nazwa lub skrót nazwy komitetu wyborczego)

03 ☒ **Kandydat skreślony** 9,00 mm

zgłoszonym przez (nazwisko i imię - imiona)

04 ☐ (nazwisko i imię - imiona)

zgłoszonym przez (nazwa lub skrót nazwy komitetu wyborczego)

05 ☐ (nazwisko i imię - imiona)

zgłoszonym przez (nazwa lub skrót nazwy komitetu wyborczego)

06 ☐ (nazwisko i imię - imiona)

zgłoszonym przez (nazwa lub skrót nazwy komitetu wyborczego)

07 ☐ (nazwisko i imię - imiona)

zgłoszonym przez (nazwa lub skrót nazwy komitetu wyborczego)

08 ☐ (nazwisko i imię - imiona)

zgłoszonym przez (nazwa lub skrót nazwy komitetu wyborczego)

09 ☐ (nazwisko i imię - imiona)

zgłoszonym przez (nazwa lub skrót nazwy komitetu wyborczego)

10 ☐ (nazwisko i imię - imiona)

zgłoszonym przez (nazwa lub skrót nazwy komitetu wyborczego)

28,00 mm

Informacja

1. Znajdź kandydata, na którego chcesz zgłasować.
2. Postaw znak „X” w kratce **wyłącznie** przy nazwisku tego kandydata.
3. Jeżeli postawisz znak „X” przy nazwisku więcej niż jednego kandydata, Twój głos będzie nieważny.
4. Znak „X” to co najmniej dwie linie przecinające się wewnątrz kratki.

pieczęć okrągowej komisji wyborczej



DEFINICJA ZNAKU „X”

Do stwierdzenia, czy głos oddany na karcie do głosowania jest głosem ważnym, czy też głosem nieważnym, uprawniona jest tylko obwodowa komisja wyborcza.

Nie ma możliwości występowania z pytaniami w tym zakresie do innych podmiotów, w tym do okręgowej komisji wyborczej, urzędu gminy, urzędnika wyborczego, czy delegatury KBW.



**Dziękujemy Państwu
za uwagę**



Krajowe
Biuro
Wyborcze